

از میهمان کوچک و زیبای مان خوب نگهداری کنیم؛ ماهی قرمز، پیام‌آور نوروز و بهار

دیگر عادت کرده‌ایم که در میلاد دوباره جوانه و شکوفه و طراوت طبیعت، شاهد جنب و جوش موجودات کوچک و خوش‌رنگی به نام ماهی قرمز در تشت‌ها و تنگ‌های آبی باشیم که پیر و جوان، به‌ویژه کودکان را در بازار و خانه‌ها به خود جلب می‌کنند. بسیاری کسانی که در کنار همه خریدهای سال نو، یک یا چند ماهی کوچک را هم با خود به خانه می‌برند و از همه خوشحال‌تر کودکان‌اند که انگار روح لطیف‌شان با این میهمان خوانده، دوستی دیرینه دارد.

یک سؤال: آیا ماهی‌ها هم در چنین روزهایی خوشحال‌اند؟ آیا به همان میزان که ما دوست داریم ماهی‌های رنگارنگ را میهمان خانه‌های مان کنیم و بر نشاط زندگی مان بیافزاییم، آن‌ها هم دوست دارند میهمان ما باشند؟ آیا ما میزبان‌های خوبی هستیم؟ اساساً حقی برای دیگر موجودات زنده قائل‌ایم که با خریداری آن‌ها- چه گیاه و چه حیوان- مسئولیتی برای خودمان تعریف کنیم و نسبت به آن متعهد باشیم؟

آگاهی، مقدمه لازم برای تصمیم‌گیری، آغاز و تداوم هر کاری است. پاسخ به پرسش‌هایی که در خصوص تهیه و نگهداری ماهیان زینتی از جمله ماهی قرمز مطرح است به ما کمک می‌کند تا آگاهانه‌تر تصمیم بگیریم و قدم برداریم.

۱. آیا از ماهی‌های قرمز بیماری به انسان منتقل می‌شود؟

بله. اگرچه بیماری‌های مشترک میان انسان و آبزیان نسبت به سایر مهره‌داران خیلی کم‌تر است ولی به هر حال وجود دارد؛ بنابراین باید مراقب بود. بچه‌ها و کسانی که دست‌شان زخم شده است بیش‌تر باید مراقب باشند؛ علاوه بر این، افرادی هستند که به‌طور طبیعی نسبت به ترشحات بدن ماهی حساسیت دارند. لازم است هنگام کار با آبزیان از جمله ماهی قرمز، از دستکش استفاده شود و بعد از هر بار دست زدن به ماهی یا آب آن؛ دست‌ها با آب و صابون به‌خوبی شسته شود.

۲. ماهی را تنها نگه داریم بهتر است یا چند تا با هم باشند؟

شما می‌توانید ماهی را تنها نگه دارید ولی نگه داشتن ۲ تا ۳ ماهی با هم بهتر است؛ که در این صورت باید به چند نکته مهم توجه داشته باشید:

- مطلوب است برای هر ماهی انگشت قد ۲/۵ لیتر آب در نظر بگیرید. می‌دانید که هر ۴ لیوان معمولی، تقریباً یک لیتر است و این حداقل آبی است که می‌توان برای یک ماهی در نظر گرفت.
- حتماً ماهی جدید را قبل از قرار دادن در کنار ماهی یا ماهی‌های دیگر، حداقل ۲ هفته جدا نگه دارید تا از سلامت آن مطمئن شوید.

- ماهی بیمار را خیلی زود از ماهی‌های سالم جدا کنید. ماهی بیمار ممکن است یک یا چند نشانه داشته باشد که برخی از این نشانه‌ها را می‌توان با کمی دقت به وضع ظاهری ماهی، متوجه شد. مانند تغییر تعداد تنفس، راست ایستادن پولک‌ها، کنده شدن پولک‌ها، سریع و آهسته شدن حرکت، نخ‌ و آویزان شدن مدفوع، ورم کردن شکم، لکه‌های سفید روی بدن و باله‌ها، خم شدن باله‌ها، بیرون پریدن از آب و به پهلو شنا کردن.

۳. ماهی قرمز به چه مقدار آب برای زندگی نیاز دارد و چه ظرفی برای نگهداری آن مناسب است؟

به اندازه ماهی بستگی دارد. گفته شد که مطلوب است برای ماهی انگشت قد حدود ۲/۵ لیتر آب در نظر گرفته شود. تنگ‌های کوچک سبب ریختن پولک‌ها، مشکلات تنفسی و کوتاه شدن عمر آن‌ها می‌شود. در مورد ظرف نگهداری به این نکته توجه داشته باشید که اکسیژن کافی برای ماهی بسیار مهم است؛ پس وسعت سطح آب از حجم آن هم مهم‌تر است. در این صورت، ظرفی مناسب است که گنجایش کافی و وسعت سطح لازم را داشته باشد.

۴. ماهیان قرمز چند سال عمر می‌کنند و چه غذایی باید به آن‌ها داده شود؟

اگر شرایط زندگی‌شان از نظر آب، غذا، نور و دما مناسب باشد ممکن است بیش از ۲۰ سال عمر کنند ولی ماهی‌هایی که در خانه نگهداری می‌شوند معمولاً بیش‌تر از ۸ سال زندگی نمی‌کنند. محل خریداری ماهی هم در طول عمر آن مؤثر است. پس سعی کنید از مراکز تحت

نظارت دامپزشکی ماهی بخرید تا سلامت خودتان هم بیشتر حفظ شود. این مراکز پروانه بهداشتی گرفته‌اند و نکات توصیه شده را رعایت می‌کنند تا ماهی‌های‌شان سالم و سرزنده باشند؛ در مجموع از فروشندگانی که ماهی‌ها را به‌صورت متراکم و در شرایط نامناسب بهداشتی نگهداری می‌کنند، خریداری نفرمایید.

و اما غذای ماهی قرمز باید بیش‌تر بر پایه کربوهیدرات یا مواد قندی باشد. از نان خشک و کنجد هم می‌توان به مقدار کم استفاده کرد. برای اطمینان بهتر است از غذاهای آماده که میزان مواد مورد نیاز ماهی در آن‌ها حساب شده است استفاده شود. دو بار در روز به ماهی‌تان غذا بدهید آن هم به اندازه‌ای که در مدت ۱ تا ۲ دقیقه مصرف شود. بیش‌تر از این باشد آب را کثیف و ماهی را مسموم می‌کند. غذای ماهی را در جای خشک، خنک و تاریک، در ظرف در بسته نگه دارید و به تاریخ مصرف آن حتماً توجه کنید.

۵. آیا آب لوله کشی برای ماهی‌های زینتی ضرر دارد؟

ضرر نداشتن آن شرط دارد؛ یعنی لازم است ۴۸ تا ۷۲ ساعت قبل از استفاده، آب را در ظرفی دهان گشاد نگه دارید تا کلر آن از بین برود و دمای آن هم مناسب شود؛ چون هم کلر و هم تغییر ناگهانی دمای آب، سبب مرگ ماهی می‌شود.

۶. آب ماهی را چند وقت یک بار باید عوض کنیم؟

بسته به میزان کثیفی آب، یک تا دو هفته یک بار مناسب است. توصیه می‌شود حداقل نیمی از آب را همراه ماهی‌ها در ظرف دیگری بریزید سپس ظرف ماهی را به‌خوبی با آب بشویید. بهتر است از هیچ ماده شوینده‌ای استفاده نکنید چون باقی ماندن آن در ظرف، باعث مسمومیت یا مرگ ماهی‌ها می‌شود. مراقب باشید اگر هنگام جابه‌جایی ماهی پوشش بدن آن صدمه ببیند، نسبت به میکروب‌ها آسیب پذیر می‌شود. بدیهی است که باید آب تعویضی به‌چاه فاضلاب وارد شود و در معابر عمومی ریخته نشود.

۷. چه مکانی از نظر نور برای قرار دادن ظرف ماهی مناسب است؟

بهترین مکان جایی است که نور طبیعی روز و شب در آن جریان داشته باشد. یعنی با روشن شدن هوا روشن و با تاریک شدن آن تاریک شود.

*آکواریوم یا تنگ ماهی را پشت پنجره آفتابگیر قرار ندهید.

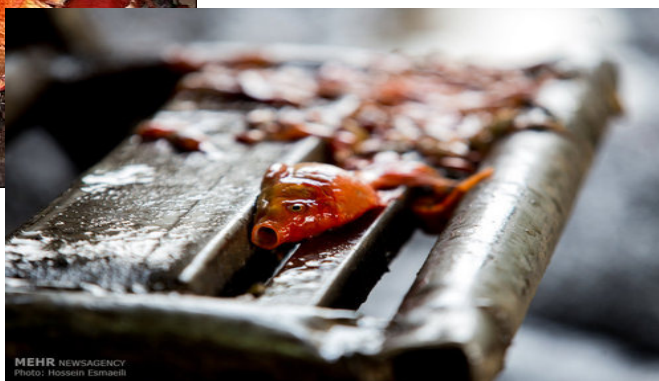
۸. می‌توانیم ماهی‌هایم را بعد از مدتی در رودخانه یا آبگیر رها کنیم؟

خیر، لطفاً اصلاً این کار را نکنید چون می‌تواند بیماری‌ها را به منابع آبی و ماهیان پرورشی منتقل کند و همچنین در نژاد ماهی‌ها تداخل ایجاد کند. در شهرها معمولاً شهرداری مکان‌هایی را برای این کار مشخص می‌کند. اگر در منطقه شما محل‌های خاصی در نظر گرفته نشده است **در یک اقدام همگانی مناسب می‌توان آن‌ها را در حوضچه‌های بتونی محصور نگهداری کرد.**

۹. سخن آخر و مهم:

فراموش نکنیم که آفریننده هستی برای همه موجودات زنده حق برخورداری از رفاه تا آخرین لحظه زندگی را مقرر داشته است؛ رفاه حیوانات به مفهوم گرسنه و تشنه نبودن، راحت بودن و آرامش داشتن، نداشتن درد و جراحت و بیماری، آزادی در اظهار رفتارهای طبیعی و عدم وجود استرس و اضطراب است. ماهی‌های زینتی از این قاعده کلی مستثنی نیستند؛ بنابراین هرگونه رفتار نادرست و غیر اخلاقی و خشن با این موجودات زیبا نوعی نادیده گرفتن حقوق طبیعی آنهاست.

یکی از راه‌های حفظ حقوق آنها، تحریم خریداری ماهی قرمز از فروشندگانی است که با این موجودات بی‌دفاع، برخورد نادرست دارند و ضوابط بهداشتی را هم رعایت نمی‌کنند. البته با این کار از حق خودمان هم دفاع کرده‌ایم چون ماهی ناسالم سلامت‌مان را تهدید، و مشاهده رفتار نادرست با موجودات زنده، روح‌مان را بیمار می‌کند.

خودمان هم اگر به هر دلیل نمی‌توانیم از این

میهمانان کوچک خوب نگهداری کنیم، بهتر است از ابتدا آنها را نخیریم یا پس از گذشتن ایام نوروز، به دوستداران حیوانات یا فضاهای عمومی تعریف شده برای نگهداری آنها بسپاریم‌شان.

تهیه و تدوین: دکتر فاطمه تهرانی

آموزش و ترویج، سازمان دامپزشکی کشور

با تشکر از جناب آقای دکتر قربان‌زاده، کارشناس بهداشت و بیماری‌های آبزیان زینتی.

بهره برداری از مطالب ارائه شده با ذکر منبع موجب امتنان است